

ÖLMƏYƏN SEVGİNİN DASTANI

(məsnəvi - poema)

Əvəzində nə gördük qanlı Yanvar günündə,
Ölümlər qanlar gördük Allahın var günündə.

Əziz dostum, zənn etmə, varlığın unudular,
Qəlbimdə insanlığa sarsılmayan sevgi var.

Yeseninə sevgidən sən abidə qoymusan,
Abidəni qəlbindən qəlpə-qəlpə oymusan.

Sən şairi Bakının öz övladı bilmisən,
Sözün sevgi bağına məhəbbətdən gəlmisən.

Azərbaycan sevgisi çiçək açıb özünlə,
Ruhumuza qaytardın Şahanəni sözünlə.

Açıldı gözümə sənə qonça güllərin,
Mənə nəgmə deyirdi ötən şirin dillərin.

İlhamım çağlayırdı sözün gülgün çağında,
Könlüm qanad çalırdı eşqin uca dağında.

Bir acı xəbər gəldi, qəlbimin başı yandı,
Varlığında duyğular dərdə, qəmə boyandı.

Səhhəti zədə alıb qəzanın qədərindən
Sinəmdən bir ah qopdu, pay aldı kədərimdən.

Sözümün axarını dəyişdi acı külək,
Dilləndi daş qəzəbim - sən neylədin, ey fələk.

Əl açdım dərğahına - Allahım, kömək elə,
Dostum İsxan üçün hər sözüm gəldi dilə.

Sözün gülüstanında dostum yenə öyünsün,
Böyük sənət eşqinə qəlbə yenə döyünsün.

Həllini Allah bilir mürekkəbin, sadənin,
Ruhunu çağırıram Fərhad Ağazadənin.

Odu hələ sönməyib fədakar inamların,
Maarifçilik yolunda yandırdığı şamların.

Sən tədqiq eləmişən xalqın əziz oğlunu,
Yeni əlifba üçün mübarizə yolunu.

Nəsrində, şeirində fikir dərin, söz dərin,
Ruhumuzu oxşayır tərcümə əsərlərin.

Ömür-gün yoldaşına sevgili duyğuların
Sənin ilham qaynağın - sözdə solmaz baharın.

Bir sevgi dənizində özün yaşıl adasan,
İlhamımı çağıran cazibəsən, sədasən.

Sənənlə bir gəzməmişik sözün güllü bağında,
Qəlbimiz bir döyünüb bir eşqin soracağında.

Sözüm ilə, sənətimlə çox mənalar toxudum,
«Bir sevgi dastanı»-nı nəgmə kimi oxudum.

Dil açdı ilhamımla telləndi duyğularım,
Bir ölməyən sevgidə gəldi təzə baharım.

Bu mənzum romanın varlığında adın var,
Tez sağalıb qayıtsan qəlbimə günəş doğar.

Yenilməyən gücü var dostluğun, qardaşlığın,
Biz üstündən keçərik tikanlığın, daşlığın.

Çox haqsızlıq görmüşük bu cahan bazarında,
Yaşadıq, ömür keçdi haqqın intizarında.

Bilirəm, bir gün gələcək, insanlığa gün doğar,
İnsanların dilindən doğru yağar, düz yağar.

...Ay İsxan, söz məni çağırır İlqar gələcək,
Sözün varlığında duyğular gələcək-gələcək.

Bir demirsen İlqarın bəxtinə gün doğdumu,
Yoxsa onu taleyin sərt əlləri boğdumu?..

Yaxşı-yaman içindən yol açdımı özünə,
Yoxsa yanib ütəldi öz eşqinin közüne.

Soruşmursan axı sən harda qaldı Nananı,
Harda qaldı İlqarın sevgisinin sonası.

Sən tək özün qayıt sağlamlığa, sağlığa,
Könlümüz işıq salsın aranığa, dağlığa.

İndi mən soracağım o günlərə, aylara,
Yol tapım, cığır açım qəm evi saraylara.

Tanrı mənə güc verər, yarı yolda qalmıram,
Sözümə güllər açar, mən özüm də solmam.

...Aşıqların dərdini özləri bilir ancaq,
Necə yanib-yaxılır, közləri bilir ancaq.

Bir kimsəyə deyilməz sevgi ağrı-acısı,
Sevənləri yaşadar eşqin doğru acısı.

Könlüllərdə gül açar arzular, diləklər də,
İki canda bir vurur döyünən ürəklər də.

Bilinməz nə yazılıb insanın taleyində,
Kimsə bilməz nə qalar zamanın ələyində.

Düşüncələr İlqarı dağdan-dağa atırdı,
Bəlkə tənha bir gəmi... dalğalarda batırdı.

Nananın anasını o, sakitcə dinlədi,
Sevgisi sinəsində səssiz-səssiz inlədi.

Necə qıyır insanlar, sevgi gülü saralsın,
Sevənlərin qəlbində günəş sönsün, qaralsın.

Bir ümid gətirmişdi bu görüşə İlqarı,
Bəlkə qayıdar yenə sevgisinin baharı.

Kinayəli bir gülüş varlığını yeyirdi,
Bəxtinin ağır yükü qamətini əyirdi.

Fikirləri qarışır, dumana bürünürdü,
İradəsi sozalıb, çarəsi sürünürdü.

Aşıqların qəm yükü dağ olur, çökilməzdir,
Ümitsizlik bağında nə bitir... əkilməzdir.

Bir söz deyər bilməzdi qardaşı Vüqara da,
Məğlubiyyət acısı göynəm olar yarada.

Əvvəllər düşünürdü sevgini kimsə danmaz,
Qərəzlər ocaq çatır, aşıqlar oda yanmaz.

Eşqinə güvənəni dünya qoyur gümansız,
Niyə belə sər olur - həyat acı, amansız.

Xəyal onu aparır doğma yurda... dolanır,
Hardadır uşaqlığı - həsrətinə qalanır.

Arxasınca su atan ana əli titrəyir,
Uğur olsun, ay oğul, - sözü, dili titrəyir.

İndi budur uğurum, yolum belə bağlanıb,
Sən bilmirsen, ay ana, sinəm necə dağlanıb?

Əvvəl elə bildirdim Tanrı mənə yol açar,
Sevənlərin yolundan şər özü uzaq qaçar.

Nə biləydim həyatın necə iti diş var,
Bilməzdim mənə qənim taleyin gərdişi var.

İztirablar içində çırpınırdı ürəyi,
Onun könül evində titrəyirdi diləyi.

Ayrılib evə gəldi Nananın anasından,
Allaha rəvadımı ayrılısın sonasından.

Qız qaçırmaq nə demək, budurmu yeganə yol,
Budurmu insanlığa yaraşan biganə yol?..

(Davamı 9-cu səhifədə)

Əli Rza XƏLƏFLİ

VI. Böhran... intihara cəhd

Dağlarda çıraq yanmaz,
İldırımlar çaxmasa.
İstəklər dilə gəlməz,
Həsret canı yaxmasa.

Doğru söz ürək əzməz,
Bağlı göz düzü sezməz.
Aşiq dillərdə gəzməz
Dəli çayda axmasa.

Yolumu qəza güdər,
Haqq üzü döner, gedər.
Məni zülmət qorx edər
Bəxtimə gün çıxmasa.

Bir qovam, çaxmaq çaxı,
Qoy yanıb çaxı, çaxı...
Könlüm açılmaz axı
Gülüm mənə baxmasa.

Dərdimdən dərd dərərəm,
Gül üzünə sərərəm.
Harda olsan görərəm,
Qəm evimi yixmasa.

Ey əzizim, İsxan, göylər yaman qarışdı,
Aldığımız havaya tozlu duman qarışdı.

Açıq dişlər qıcanır bu vətən torpağına,
Qəzəblər kin püskürür ay-ulduz bayrağına.

Cənubdan hədə-qorxu, şimaldan təhdid gəlir,
Göz qoyur özvayış, meydana şeytan gülür.

Milçəyi qova bilmir qoca şirin quyuğu,
Fitvası lağ yeridir - «ay uyuğu-uyruğu».

Qırmızı cizgi çəkib Zəngəzurun yoluna,
İndi göydən od yağır baş soxduğu koluna.

Mağarası dağılır şimal ayısının da,
Xətası bizdən uzaq - axırında, sonunda.

Aranı qarışdırıb kin-ədavət yaradır,
Hər qətlə, nahaq qan qəlbimizdə yaradır.

Hec nədən öldürülüb qardaşları dostumun
Kin göyərər bətnindən bu toxumun, bu tumun.

Qurtarmır ədavəti qonşulara ayının,
Dağılır bünövrəsi istibdad sarayının.

Bir olduq, bir döyüşdük biz cahan savaşında,
Əməlimiz yaşayır tarixin yaddaşında.

(Əvvəlki 8-ci səhifədə)

İlqarın fikirləri dağ-aran daşıyırdı,
Düşüncələr içində iztirab yaşayırdı.

Axı necə olsun bəs, mənim toy arzularım,
Ağ gəlinlik donunda gülüməsinmi baharım.

Bu yerdə son söhbəti... yaddaşı təzələndi,
Dolaşıq fikirləri bərbəbir çözüldü.

Yada saldı Nananın sözlərini, düşündü,
Qəlbindən külək əsdi, varlığından üşündü.

Sevənlərin qənimi "din ayrı" hökmü varmış,
Sevənlərin bəxtinə qara qar da yağarmış...

Asta-asta danışan Nananı dinləyirdi,
Tərəddüdlü duyğular varlığını yeyirdi.

Sən türksən, ay İlqarım, mən erməni qızıyam,
Bəlkə, sən bəxtinə elə qara yazıyam.

Erməni qızı sevən biri olub sizlərdə,
İntihar edib sonda dözə bilməyib dərdə.

Burda onun sözünü İlqar kəsdi, dilləndi,
Fikirləri qarışdı, duyğuları lilləndi.

Handan-hana İlqarın sözü duruldu, gəldi,
Xəyalında sevginin taxtı quruldu gəldi.

Bilirəm, Bahadırı yada saldın bu yerdə
Görürəm qorxunu mən səşindəki kədərdə.

...Alı məktəb həyatı - gənchiyın gözəl çağı,
Ən gözəl arzuların gül açan bahar bağı.

İlqarın gözü gözür, bəs hardadır Nanası,
Varmı heç onun kimi öz eşqinə yanısı?..

O, tapmadı Nananı, təşvişlə doldu qəlbə,
Ümidi doğrulmadı soluxdu, soldu qəldi.

Dönüb getmək istədi, ümitsizlik içində,
Bu dünya bir zəmidir hərə bir cür biçində.

Birdən gördü Gülyanı bəlkə, bir xəbər deyər,
Ümidinə gün doğar, qəlbinə təpər deyər.

Ağrılı bir görkəmlə Gülya onu yanladı,
Sən özünü ələ al, - hələ bir az danladı.

Dünya dağılmayıb ki, sən üzülmə bu qədər,
Yazıya pozu yoxdur, - belədir qəza-qədər.

Atasının hökmünə tabe olub Nana da,
Başqasına "hə" verib... yaman solub Nana da.

Moskvada yaşayan bir erməni dıqası,
İndi nişan götürər, odur hökmün ağası.

Düzmü eşitdi İlqar, bu xəbər nə deyirdi,
Bu axşam nə deyirdi, bu səhər nə deyirdi.

Bir şimşək çaxdı sanki nəfəsindən od çıxdı,
Dili-ağzi ütültdü, ahından fəryad çıxdı.

(məsnəvi - poema)

ÖLMƏYƏN SEVGİNİN DASTANI

Onu çəkib apardı taleyinin qədəri,
"Din ayrı" ədəvətin uçurum dərələri.

Ay mənim Nanacığım, ürəyini sıxma heç,
Keçmişdə qalanlara bundan sonra baxma heç.

Bu, bizim yazımızdır, gəl özümüz qol qoyaq,
Qoy sevgimiz aparsın bəxtimizə yol qoyaq.

Heç olubmu, de görüm, asanlıqın tarixi,
Ziddiyyətlər çox görüb insanlığın tarixi.

Mən Bahadır deyiləm, sən də Sona olmazsan,
Bu yolu bir gedərik, yarı yolda qalmazsan.

Bizim Nəriman yazıb «Bahadırı və Sona»-nı,
İnsanlığa sevgiyə yaradıb o, romanı.

Gəl keçmiş yaraları didməyək, qanatmayaq,
Oxuyaq ibrət üçün düz yolu unutmayaq.

Bu sevgi bəxtimizə gözəl günlər gətirsin,
Qoy bizi inadımız xoş günlərə yetirsin.

Son anda, son məqamda həqiqət qalib gəlib,
Həqiqət nəmərinə haqlılar alıb gəlib.

İnanıram bu yoldan biz də qalib çıxarıq,
Biz də bir gün dünyaya sevgimizlə baxarıq.

...Çökmüşdü yollarına indi qara dumanlar,
Təzadların içində toqquşurdu gümanlar.

«Götür qızı qaçır sən»... bu yolu getməyəcək,
Bu şərtlər, bu tələblər yerinə yetməyəcək.

...Beləcə bir neçə gün ötüb keçdi sükutda,
Əziz dostum, bilirsən, ömür heçdi sükutda.

Bu heç olan sükutu dağıtmağa güc görək,
Qınılmayan iradə, dözmək görək, öc görək.

Özün yaxşı bilirsən İlqar necə dərd çəkir,
İztirablar qəlbini, varlığını sərt əkir.

Ruhuna hökm edirdi qızı görmək istəyi,
Bu görüşdə Nanadan inam dərmək istəyi.

Gülya tutdu qolundan silkələdi İlqarı,
Tufan selə dönürsə, nə dəyişər axarı?!

Qız gördü betər oldu xəbərdən gələn yara,
Sakit ol, deyə-deyə onu çəkdi kənara.

Bir az səssiz qaldılar, sükut keçdi aradan,
İlqar necə sağalar bu aldığı yaradan.

Vulkanlar püskürəndə dağlar uçar, tökülər,
Çaylar axar itirər yerin bağı sökülər.

Gülya səssiz düşünür, neyləyim axı İlqar,
İnsanlığa yağıdır amansız qəddarlıqlar.

Gülya kədər içində asta-asta dilləndi,
Təmkini qorudu, o, ahəstə dilləndi.

Çıxış yolu, biləsən, sən tərəfdə, yöndədir,
Yaxşı düşün, ay İlqar, gələcəyin öndədir.

Qismətinə gələcək həyatın gözəl çağı,
Bilirəm, əyilməzsən, çöksən də Ağrı dağı.

Gəl səni yola salım, get evə özünə gəl,
Yaxşı-yaxşı fikirləş, məramın düzünə gəl.

Gülyaya təşəkkürlə ayrıldı ondan İlqar,
Hansı yolu seçəcək... həyatın çox yolu var.

çıxdı açıq havaya, külək dəydi üzünə,
Düşüncəsi duruldu doğrusuna, düzünə.

Yox, belə olmaz, - dedi, Nananı özüm görüm,
mən üzbəüz danışım, doğrunu, düzü görüm.

İlqar yolu dəyişib üz tutdu məramına,
Deyəcəyi hər sözü düz tutdu məramına.

Yol boyu düşündürdü çatinca Nanagilə,
"Zarafatdır" deyəydi Nana da gülə-gülə.

Beləcə, ümid, istək yol boyu yoldaş oldu,
Varlığına qətiyyət, iradə, inam doldu.

Qapını döydü İlqar, bir az səssiz gözlədi,
Dəqiqələr ötdükə sinəsini közlədi.

Birdən qapı açıldı, gözlər göz-gözə gəldi,
Təzadlar, ziddiyyətlər necə üz-üzə gəldi.

İçəri keçdi İlqar, salam-kəlam olmadı,
Açıq sorğu-sualdan başqa bir yol qalmadı.

Deyilənlər doğrudur? - baxdı qızın gözüne,
Qəzəbi açıq-aşkar qarışmışdı sözüne.

Neyləyim axı, İlqar, daha dözə bilmədim,
İstəyimi qoruyub haqqa düzə bilmədim.

Nana da gzlətmədi xəcaləti göründü,
Çəkdiyi iztirablar kədərinə büründü.

Keçə bilmədim, neynim, mən anamdan, atamdan,
Çatmadı qətiyyətim ayrı düşdüm inamdan.

Nana bunu söyləyib hönkür-hönkür ağladı,
Yaradan özü bilir, tale mənə dağıladı.

Elə deyil - qəzəblə dilləndi İlqar yenə,
Bilirsən ki, seçimin xəyanət oldu mənə.

Ağlar gözlü Nana da yandığını deyirdi,
Təzəim ilə başını xəcalətlə əyirdi.

Bilirsən ki, mən səni sevirdim dünyalarca,
İstəyim qışa döndü, yaşamadım baharca.

Əzirdi ağır yükü sinəsində İlqarı,
Deyərdin kəsilmədi taqəti ixtiyarı.

Handan-hana dilləndi, sonuncu sözü dedi,
Qəhər boğdu səsinə, sonsuz kədər, qəm yedi.

Getdin xoşbəxt olun siz, daha mənim sözüm yox,
Qaldı acı xatirə, bundan sonra özüm yox.

Tıqqıldadı astaca sözü dildə titrədi,
Xəzan vurmuş bir eşqin özü güldə titrədi.

Dönüb çıxdı qapıdan sinəsində dərd yükü,
Dərd çəkilməz olduca çəkər hansı mərd yükü.

Yolüstü dönüb baxdı, varmı birçə simsarı,
Ürəyimi titrədir qışa dönən baharı.

Axı burda bir zaman tənha çınarı vardı,
Onunla Nanagilin eyvanına baxardı.

Susurdu çınarın da yarpaqsız budaqları,
Çınar da sükut ilə ötürürdü İlqarı.

O çınara söykərib ağladı hönkür-hönkür,
Çınarın sinəsini dağıladı hönkür-hönkür.

Ürəyini boşaldıb sakitləşdi bir qədər,
Aynıldı çınarından varlığında qəm çəkər.

Bir də burdan keçərimi... cavabsız sualları,
Onu didib sökürdü ağrılı xəyalları.

Gecədən xəyli keçmiş evə çatdı çox yorğun,
Yerə, göyə, üfüqə boylandı oğrun-oğrun.

Göy üzündə ulduzlar sayrışırdı səssizcə,
İlqarın duyğuları qarışırdı səssizcə.

Yer üzünün zülməti çökmüşdü qəlbinə də
Zülmət ayaq açmışdı qəlbinə hər tinə də.

Tənhalığın içində kim gələr sorasına,
Astacasalam verib adladı otağına.

Vurnuxdu yatağında yuxusu da gəlmədi,
Qurduğu xəyallarda gələcəyi gülmədi.

Mənasız görürdü o, yaşamağı həyatda,
Bir yararsız heç idi gözlərində həyat da.

(Davamı 16-cı səhifədə)

ÖLMƏYƏN SEVGİNİN DASTANI

(Əvvəli 9-cu səhifədə)

Bir ah qopdu qəlbindən... nəyə lazım var olum,
Nəyə lazım Nanasız yaşayım, İlqar olum.

Qaldırdı yatağından dumanlı düşüncələr,
Düşündü bir heçlikdə rahat olar, dincələr.

Səssiz açdı qapını, keçdi açıq eyvana,
Dördüncü mərtəbədə göz gözdirdi hər yana.

Aşıqlərin pənəhi, hardasan, ümid gətir,
Ümidsizlik içində, bəlkə, bir ömür bitir.

Göy üzündə ulduzlar sayrırdı deyəsən,
Yerdəki işıqlarla yarışdı deyəsən.

Ey arzular, gedirəm, bu dünyada qalın siz,
Ey aşıqlər sevgimi bir əmanət alın siz.

Əlvida, ey taleyim, könül bağım, əlvida,
Əlvida ey əlyetməz sevgi dağım, əlvida.

O, qalxdı məhəccərə özünü atmaq üçün,
Sonuncu məqsədinə bir anlıq çatmaq üçün.

Bu anda gözələnilməz bir əl tutdu qolundan,
Çəkib qayıtdı geri, saxladı səhv yolundan.

Onu gözədən qoymayan Nərinəydi xilaskar,
Neyləyirsən, sakit ol, dayan görüm, ay İlqar.

Ana-bacı duyğusu İlqara həmdəm oldu,
Sonsuz qəmin yerinə - qəlbinə inam oldu.

Vüqar da durub gəldi bu hay-küyə, təşvişə,
Təmkinilə deməyə öz sözünü gərdisə.

Həyata son verməyin çıxış yolu deyil heç,
Həyatda mübariz ol, demirəm ki, öyil, keç.

Bələcə xilas oldu İlqarın da taleyi,
Əsmədi taleyindən bəxtin acı küləyi.

Xələflinin sözünə üz tutdum, təzim etdim,
Qəlbimin Kəbəsinə sözümmlə belə yetdim.

Gəldi Əli Rzadan bir təxmis, üzə güldü,
Bülbülü ağlasa da, qönçəsi sözə güldü.

(məsnəvi - poema)

Sən gəlmədin gözəlīm, ürəyim yol-yol oldu,
Həşəm oldu çiçəyim, töküldü pul-pul oldu.
Xəzan vurdu bağımı, güllərim kol-kol oldu.
Gözlərimdə göllənən göz yaşım sel-sel oldu,
Axdı könül evimə, gör necə göl-göl oldu.

Sevənlərə qənimdir sevgisizlər hər zaman,
Ümidlər çiçək açar... olmadı birçə güman;
Bu qansız edamlardan doymadı heç bu cahan,
Bilmirəm, bu, nə nalan, sinəmdən qopdu tufan,
Əsdi səmum yelləri ürəyim tel-tel oldu.

Sözün də vüsali var, kam ala, toy göstərə,
Yaşaya sevənlərin eşqi də soy göstərə.
Tənhalardan qəlbimə səs gələ, hay göstərə,
Arzularım bitsə də, yağmadı boy göstərə,
Vağarıyan zəmidə, ütülən sünbül oldu.

Nə ola, gül üzünü göstərəsən, bir görəm,
Açıla qaş-qabağın, sözündən sevgi dərəm.
Demədim həsrətindən qəm tikəm, kədər hərəm,
Mənim könül bağına yol salmadın bir kərəm,
Dərd özü qönçə-qönçə açıldı gül-gül oldu.

Sinəm dərdin meydanı, zərinə nərd daşdım,
Tənələre verdim cavabı sərt daşdım.
Sevgimdən nə gəldisə, pay bildim, mərd daşdım,
Mən dedim, mən eşitdim... qəm dərdim, dərd daşdım,
Bu dilbilməz könlüm də oxudu bülbül oldu.

O aşıq aşıq deyil, sevgisindən usandı,
Məcnunluğun yolunu aşıq sanmaz asandı.
Çən gəlsə dağ üstünə, zirvələri basandı,
Tuş gəldi bədnəzərə, qədəhim qəfil sındı,
Qəlbimin qanı axdı, töküldü qül-qül oldu.

Əli Rza öz eşqində bir sarsılmaz qaladı,
Aşıqlərin qisməti - savaşıq adı, qal adı;
Əşitmədi məni heç, ha desəm də bələdi,
Xələfli sevgisini sözdə oda qaladı,
Düşdü dilə-ağıza, özü də dil-dil oldu.